

Izet Beširović
Donje Dubrave 211
75000 Tuzla
Bosna i Hercegovina

Fakultetsko vijeće
Filozofskoga fakulteta
Sveučilišta J.J. Sstrossmayera u Osijeku
L. Jaegera 9
31000 Osijek

Jezik proze Skendera Kulenovića

Znanstveno područje : humanističke znanosti

Polje : jezikoslovlje

Grana : kroatistika

1. Teorijska podloga

Aktualni trenutak bosanskohercegovačke standardnojezične norme i nastojanja utvrđivanja osobnosti standardnojezičnoga izraza nametnuo je potrebu proučavanja i monografske obrade jezika i stila pisaca u Bosni i Hercegovini čemu do sada nije poklanjana osobita pozornost. Cjelovitiji monografski radovi pojavili su se potkraj XX stoljeća i to je temeljni razlog što u ovoj vrsti istraživanja nemamo još ni dovoljno iskustava ni razrađene metodologije rada. Autori su, primjenjujući različite pristupe i zastupajući različite poglede na potrebu i mogućnosti proučavanja jezičnoga izraza novijih pisaca, nejednako se odnosili i prema samoj građi : nisu zahvatali iste pojave, ili, ako su zahvatali, nisu im posvećivali istu pozornost, ili su ih, pak, prikazivali u različitom svjetlu . Stoga bi se na osnovu njih teško mogla načiniti bilo kakva sinteza koja bi bar u nekim aspektima (prije svega u standardološkom) morala biti jedan od ciljeva izrade ovakvih monografija.

U istraživanju jezičnoga izraza određenoga pisca moguća su tri temeljna pristupa : povijesnodijalektološki, normativistički (povijesnostandardološki) i lingvostilistički. Koji će se od ovih pristupa primijeniti ne zavisi samo od stručne orijentacije istraživača, nego, znatno više, od samoga predmeta i ciljeva istraživanja. Prvi je pristup karakterističan za radove o jeziku naših starijih, dopreporodnih pisaca , osobito bosanskohercegovačkih franjevac, dok se druga dva primjenjuju u proučavanju jezičnoga izraza pisaca 19. i 20. stoljeća. Budući da je predmet ovoga rada jezik suvremenoga pisca, posvetit ćemo našu pozornost normativističkom pristupu. Naime, gramatički opis jezika, neovisno od njegovih ekspresivnih funkcija, moguć je i nužan, ako se ima na umu činjenica da se kodifikacioni postupci u nas dobrim dijelom zasnivaju na jeziku pisaca.

2. Uže područje rada

Uže područje rada bit će, dakle, gramatički opis jezika Skendera Kulenovića na planu fonetike (refleksi *jata*; glasovi *h, f, j*; nepostojano *a*; konsonantska skupina *šč/št*; asimilacija i kontrakcija vokala); morfologije i morfosintaksičke razine, struktura rečenice s osobitim osvrtom na red riječi i kongruenciju, te leksike i leksičke sintagmatike.

3. Ciljevi istraživanja

Cilj je dakle doktorskoga rada sistematski gramatički opis jezika proze Skendera Kulenovića i prikupljanje jezične građe što će biti jedan od primjera ilustracije standardnojezične norme i kao jedna od nužnih predradnji za izradu znanstvene gramatike bosanskoga standardnog jezika, ali i potpunijeg sagledavanja njegova povijesnoga razvitka.

4. Metodološki postupci

U gramatičkoj analizi proznoga korpusa Skendera Kulenovića kontrastivnim i statističkim metodama promotrit ćemo relacije : piščeva jezičnoga izraza i stanja u suvremenome standardnom jeziku, piščev jezični izraz prema standardu autorova aktualnog trenutka proznoga stvaranja (polovica 20. stoljeća) i na koncu odnos piščeva jezičnoga izraza prema osobenostima zavičajnog dijalekta likova i samoga autora.

5. Očekivani znanstveni doprinos

Rezultati dosadašnjih proučavanja jezika bosanskohercegovačkih pisaca suviše su mali u odnosu na ono što je učinjeno na drugim područjima lingvističkih aktivnosti. Osnovni je uzrok tomu što je sporo sazrijevala svijest o potrebi poznavanja modernoga književnojezičnoga izraza, osobito jezika književnosti sa stanovišta lingvistike a ne nauke o književnosti. Lingvisti su se tako samo uzgredno zanimali za jezik bosanskohercegovačke književnosti pa su njegova proučavanja ostala fragmentarna, opterećena odsustvom metoda i sveobuhvatnijeg poznavanja lingvističke teorije . Pojedinačnih i vrijednih ostvarenja je bilo i do sada pa će vjerujemo i naš rad na gramatičkom opisu jezika proze Skendera Kulenovića biti doprinos budućoj normativnoj gramatici i sagledavanju autorova mjesta i uloge u razvoju našega književnog jezika.

Svibanj, 2009.

Mentor,

Dr. sc. Ivo Pranjković,
redoviti profesor

Voditelj poslijediplomskoga
studija,

Dr. sc. Ljiljana Kolendić,
izvanredni profesor

Potpis kandidata,

Izet Beširović

Literatura:

1. Babić, Stjepan i drugi: *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika*, HAZU-Globus, Zagreb, 1991.
2. Babić, Stjepan: *Mješovite tvorenice*, Jezik, XXV, sv. 5, Zagreb, 1977-78, strana 129-138.
3. Brozović, Dalibor: *Standardni jezik*, MH; Zagreb, 1970.
4. Budagov, R.A. *Razvitak i usavršavanje jezika*, Svjetlost, OOUR Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva, Sarajevo, 1981.
5. Bugarski, Ranko : *Jezik i lingvistika ; Jezik u kontekstu ; Lingvistika u primeni*, Čigoja štampa, Beograd, (Sabrana dela), 2003.
6. Čaušević, Ekrem : *Gramatika suvremenoga turskog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1966.
7. Dimitrijević, Radmilo: *Teorija književnosti*, Vuk Karadžić, Beograd, 1969.
8. Filipović, Rudolf : *Teorija jezika u kontaktu, Uvod u lingvistiku jezičnih dodira*, JAZU-Školska knjiga, Zagreb, 1986.
9. Gortan-Premk, Darinka: *Polisemija i organizacija leksičkog sistema u srpskome jeziku*, Institut za srpski jezika SANU; Beograd, 1977.
10. Guberina, Petar: *Povezanost jezičnih elemenata*, Matica hrvatska, Zagreb, 1952.
11. Halilović, Senahid: *Pravopis bosanskoga jezika*, Sarajevo, 1996.
- *Bosanski jezik*, Bosanski krug, Sarajevo, 1991.
12. Isaković, Alija : *Rječnik karakteristične leksike u bosanskome jeziku*, 2. izdanje, Svjetlost , Sarajevo,
13. Jahić, Dževad i drugi : *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica, 2000.
14. Jonke, Ljudevit: *Suglasnik s najviše varijanata*, Jezik, X, Sveska 5, Zagreb, 1962-1963, strana 129-131.
15. Jović, Dušan : *Lingvostilističke analize*, Društvo za srpskohrvatski jezik i književnost, Beograd, 1975.
16. Katičić, Radoslav: *Novi jezikoslovni ogledi*, Školska knjiga, Zagreb, 1986.
17. Katnić-Bakaršić, Marina : *Stilistika*, Naučna i univerzitetska biblioteka, Sarajevo, 2001.
18. Klaić, Bratoljub: *Rječnik stranih riječi i izraza*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1978.
19. Kovačević, Miloš: *Kroz sintagme i rečenice*, Svjetlost, Sarajevo, 1992.
20. Lešić, Zdenko : *Jezik i književno djelo*, Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo, 1971.
21. Martine, Andre : *Langue et fonction, une theorie fonctionnelle du langage*, Editions Gonthier, Paris, 1969.
22. Maretić, Tomo : *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Zagreb, 1899.
23. Matasović, Ranko: *Uvod u poredbenu lingvistiku*, Matica hrvatska, Zagreb, MMI,
24. Muftić, Teufik: *Prilog semantičkom izučavanju arabizama u srpskohrvatskom jeziku*, Prilozi za orijentalnu filologiju, XVIII-XIX, Sarajevo, 1973, strana 59-87.
25. Muftić, Teufik: *O arabizmima u srpskohrvatskom jeziku*, Prilozi za orijentalnu filologiju Orijentalnoga instituta u Sarajevu, X-XI, Sarajevo, 1961, strana 5-29.
26. Muhvić-Dimanovski, Vesna: *Prevedenice – jedan oblik neologizama*, Rad HAZU, Knjiga 446, Zagreb, 1992.
27. Nametak, Alija: *Turcizmi u pripovijestima Nike H.P. Besarevića*, Prilozi za orijentalnu filologiju Orijentalnoga instituta u Sarajevu, XVI-XVII, Sarajevo, 1970, strana 183-212.

28. Peco, Asim : *Govori sjeverozapadne Bosne – Afrikate*, Bosanskohercegovački dijalektološki zbornik, Institut za jezik i književnost, Odjeljenje za jezik, II, Sarajevo, 1979, strana 79-81.
 - *Uticaj turskog jezika na fonetiku srpskohrvatskog jezika*, Naš jezik, XVI, Sveska 3, Beograd, , 1967, strana 127-145.
 - *Stazama našeg jezika*, Beograd, 1985.
27. Pranjić, Krunoslav: *Jezik i književno djelo*, Školska knjiga, Zagreb, 1968.
 - *Jezikom i stilom kroz književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1986.
28. Pranjković, Ivo: *Hrvatska skladnja*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1993.
 - *Druga hrvatska skladnja*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.
 - *Jezik i beletristika*, Disput, Zagreb, 2003.
 (i Josip Silić)- *Gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
29. Radovanović, Milorad: *Sociolingvistika*, Književna zadruga, Novi Sad , 1986.
30. *Rječnik srpskohrvatskog književnog jezika*, MS-MH, I-VI, Novi Sad- Zagreb, 1967.
31. Silić, Josip : *Od rečenice do teksta* , Liber, Zagreb, 1984.
32. Smailović, Ismet: *Turski ili arapki elementi u fonetskom sistemu srpskohrvatskog jezika*, Odjek, XXVI, broj 2, strana 15-30. januar 1973, Sarajevo,
 - *Glas h i njegove zamjene u savremenom srpsko-hrvatskom jeziku*, Radovi Instituta za jezik i književnost , IV, Pravopisne teme I, Sarajevo, 1977, strana 117-218.
32. Stevanović, Mihailo: *Savremeni srpskohrvatski jezik I i II*, 2. izdanje, Naučna knjiga, Beograd, 1970.
 - *Studije i rasprave o jeziku*, NIO Univerzitetska riječ, Nikšić, 1988.
33. Škaljić, Abdulah: *Turcizmi u srpskohrvatskom-hrvatskosrpskom jeziku*, Sarajevo, 1973.